

Μεταρρύθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης: Κλειδί για ένα νέο παραγωγικό πρότυπο με καλύτερες και περισσότερες δουλειές για τους νέους

Η αρχική Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (ΕΕΚ) έχει ως στόχο να εφοδιάζει τους μαθητές και σπουδαστές με εκείνες τις γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που απαιτούνται για την άσκηση ενός ειδικευμένου, κατά κανόνα τεχνικού, επαγγέλματος. Στην πράξη, είναι ένας διπλός στόχος καθώς επιδιώκει να διευκολύνει την ένταξη των αποφοίτων της στην αγορά εργασίας, καλύπτοντας, ταυτόχρονα, τις ανάγκες της οικονομίας και των επιχειρήσεων σε ανθρώπινο δυναμικό αντίστοιχων προσόντων.

Στην Ευρώπη, συνυπάρχουν διαφορετικά συστήματα, αλλά όλα σχεδόν διανύουν περίοδο έντονου μετασχηματισμού, καθώς καλούνται να προσαρμοστούν σε νέες προκλήσεις, όπως η διεθνοποίηση της εκπαίδευσης και της αγοράς εργασίας, οι τεχνολογικές εξελίξεις με επίκεντρο τον ψηφιακό μετασχηματισμό, και τα νέα αναδυόμενα επαγγέλματα. Η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση αναγνωρίζεται ως κλειδί για την αναπτυξιακή στρατηγική της Ένωσης, που προωθεί την προσαρμογή των εκπαιδευτικών συστημάτων «στις μεταλλαγές της βιομηχανίας και στις αλλαγές των συστημάτων παραγωγής»¹ με στοχευμένα χρηματοδοτικά προγράμματα και πρωτοβουλίες. Με την πανδημία του Covid-19 να έχει αλλάξει περαιτέρω τα δεδομένα, ο ρόλος της επαγγελματικής εκπαίδευσης επαναπροσδιορίζεται εκ νέου. Ειδικά για τους νέους, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε ανακοίνωσή της την 1^η Ιουλίου 2020, γνωστοποίησε ένα πακέτο μέτρων, που συνθέτουν μία γέφυρα προς την απασχόληση ([Youth Employment Support: A Bridge to Jobs for the Next Generation](#)) για την επόμενη γενιά. Κεντρικό πυλώνα της νέας αυτής δέσμης μέτρων αποτελεί η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, για την υποστήριξη του βιομηχανικού μετασχηματισμού και της μετάβασης στην ψηφιακή και πράσινη οικονομία.

Στην Ελλάδα, η ΕΕΚ δεν έχει πετύχει ουσιαστικά, ούτε την ένταξη των αποφοίτων της στην αγορά εργασίας, ούτε την κάλυψη των αναγκών των επιχειρήσεων. Αναπόφευκτα θεωρείται δεύτερη, αν όχι ύστατη επιλογή μετά από χρόνια ποιοτικής και ποσοτικής υποβάθμισης, αλλά και κοινωνικής απαξίωσης.

Παρά το γεγονός ότι η ζήτηση για εργαζόμενους μεσαίου επιπέδου προσόντων ήταν ανέκαθεν υψηλή, ο δρόμος της ΕΕΚ για τους νέους δεν αναγνωρίζεται ως ελκυστική και πειστική εκπαιδευτική διαδρομή. Η παγιωμένη αντίληψη ότι η γενική, και κυρίως, η τριτοβάθμια εκπαίδευση διασφαλίζει καλύτερες προοπτικές απασχόλησης, καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τις επιλογές γονέων και μαθητών. Σύμφωνα με στοιχεία των ετών 2015-2017², στην Ελλάδα, το 2017, **μόνο το 28,8% των σπουδαστών της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης** (έναντι 29,9 %, το 2015)³ **επιλέγει την αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο να είναι στο 47,8%**. Επίσης, στην Ελλάδα η απασχόληση των αποφοίτων της αρχικής ΕΕΚ είναι **σχεδόν κατά μία ποσοστιαία μονάδα χαμηλότερη από την αντίστοιχη των αποφοίτων της γενικής εκπαίδευσης**, όταν στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες οι απόφοιτοι της αρχικής ΕΕΚ απολαμβάνουν υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης. Αυτό αναδεικνύει και τη δυσκολία κάλυψης κενών θέσεων εργασίας που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις ([εδώ](#) η σχετική έρευνα του ΣΕΒ).

¹ European Union, *Consolidated versions of the Treaty of EU and of the Treaty establishing the European Community* (2002/C 325/01)

² Cedefop (2020), *On the way to 2020: data for vocational education and training policies. Indicator overviews: 2019 update*, Luxembourg: Publications Office of the European Union, Cedefop research paper; No 76.

³ Με τον όρο «σπουδαστές» εννοούνται και οι μαθητές/μαθήτριες και, κατά περίπτωση, και οι μαθητευόμενοι/μαθητευόμενες.

Τομέας Απασχόλησης και Αγοράς Εργασίας

Διευθυντής: Χρήστος Α. Ιωάννου | **Senior Advisor:** Νίκος Γαβαλάκης | **Policy Expert:** Τέσσα Μίχου | **Policy Analyst:** Χριστίνα Παππά
Για πληροφορίες: E:socialaff@sev.org.gr | T: 211 5006 148

Λόγοι της υστέρησης της ΕΕΚ στην Ελλάδα

1. Η απουσία των επιχειρήσεων από το σχεδιασμό και την οργάνωση της ΕΕΚ, κυρίως στο επίπεδο επιλογής των ειδικοτήτων και καθορισμού του περιεχομένου των προγραμμάτων σπουδών, και η εν γένει περιορισμένη αλληλεπίδραση και συνεργασία των υπευθύνων χάραξης και εφαρμογής στρατηγικής με την επιχειρηματική κοινότητα περιορίζουν τη διασύνδεση της παρεχόμενης εκπαίδευσης με τις ανάγκες της οικονομίας και της αγοράς εργασίας και τελικά απομακρύνουν την ΕΕΚ από την κεντρική θεσμική αποστολή της.
2. Οι συνεχείς νομοθετικές αλλαγές, αντί μίας εθνικής στρατηγικής μεταρρύθμισης, ολοκληρωμένης και μακροπρόθεσμης, δημιουργούν ακόμα μεγαλύτερη σύγχυση για τις δυνατότητες που, θεωρητικά, θα μπορούσε να παρέχει.
3. Ο κατακερματισμός των επιμέρους συστημάτων (Επαγγελματικά Λύκεια –ΕΠΑΛ, Επαγγελματικές Σχολές – ΕΠΑΣ, Κέντρα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης –ΚΕΕ, Μεταλυκειακό έτος-Τάξη Μαθητείας, ΙΕΚ), η απουσία αξιόπιστων εκπαιδευτικών διαδρομών για την απόκτηση αναγνωρισμένων επαγγελματικών προσόντων μεσαίου επιπέδου και η ατελής μεταξύ τους επικοινωνία, οδηγούν σε διαρκή απαξίωση των σπουδών αλλά και σε δυσλειτουργίες της αγοράς εργασίας, αφού κενές θέσεις απασχόλησης αντίστοιχου επιπέδου ζητούμενων γνώσεων και δεξιοτήτων καλύπτονται συχνά από αποφοίτους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Δεν είναι τυχαίο ότι η Ελλάδα κατατάσσεται στην τελευταία θέση της ΕΕ-28, όσον αφορά στο ποσοστό απασχόλησης των αποφοίτων της αρχικής ΕΕΚ, ηλικίας 20-34 ετών και μεσαίου επιπέδου εκπαίδευσης (ISCED 3-4), με σημαντική απόκλιση από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (63,1% έναντι 80,5%, το 2018).
4. Η μαθητεία, αν και προσφέρεται πλέον μέσω τριών εκπαιδευτικών διαδρομών ΕΕΚ (ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ, ΙΕΚ, Μεταλυκειακό έτος – Τάξη Μαθητείας ΕΠΑΛ), παραμένει περιθωριακή, ενώ η πρακτική άσκηση, παρά την χρησιμότητά της, έχει επίσης εξαιρετικά περιορισμένη εφαρμογή.
5. Η απουσία ολοκληρωμένου Εθνικού Πλαισίου για τη Διασφάλιση Ποιότητας της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, με συγκεκριμένα κριτήρια και δείκτες για το σύνολο των χαρακτηριστικών της (εισροές, διαδικασίες, εκροές) περιορίζει την αποτελεσματικότητα της όποιας, αποσπασματικής, προσπάθειας για την ενίσχυση της ελκυστικότητάς της.
6. Οι ατελείς μηχανισμοί σύζευξης ζήτησης και προσφοράς δε διασφαλίζουν επάρκεια ποιοτικών θέσεων μαθητείας και πρακτικής άσκησης, ενώ δημιουργούν δικαιολογημένες επιφυλάξεις και ως προς το τελικό αποτέλεσμα για τους αποφοίτους.
7. Η συγκεντρωτική δομή και οργάνωση της αρχικής ΕΕΚ και ο κεντρικός σχεδιασμός της συνοδεύονται από εξαιρετικά δύσκαμπτο και γραφειοκρατικό τρόπο λειτουργίας, που δυσχεραίνει την αλληλεπίδραση μεταξύ των διαφόρων συντελεστών (κράτος, πάροχοι ΕΕΚ, επιχειρήσεις) και ταυτόχρονα απαιτεί μεγάλη προσπάθεια συντονισμού για τη λήψη αποφάσεων, πόσο μάλλον για την υλοποίησή τους.

Για τον ΣΕΒ, ο μετασχηματισμός της ελληνικής οικονομίας, με ενίσχυση του ρόλου της βιομηχανίας και μετάβαση στην ψηφιακή και στην πράσινη οικονομία, δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς σύγχρονες γνώσεις και δεξιότητες και προτείνει τη ριζική μεταρρύθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, βασισμένη σε τέσσερις κεντρικούς άξονες:

1. **Βελτίωση του συστήματος διακυβέρνησης** της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και **υιοθέτηση αποτελεσματικής διοίκησης**, για ενίσχυση της ευελιξίας και της εξωστρέφειας της παρεχόμενης εκπαίδευσης.
2. **Ενίσχυση της μάθησης με βάση την εργασία** (μαθητεία και πρακτική άσκηση) εντός του συστήματος τεχνικής - επαγγελματικής εκπαίδευσης.
3. **Ανάπτυξη και εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου Πλαισίου Ποιότητας** για την ΕΕΚ και αξιολόγηση της παρεχόμενης εκπαίδευσης, με στόχο τη συστηματική ανατροφοδότηση του συστήματος και τη συνεχή αναβάθμισή του.

4. **Σχεδιασμός ειδικών προγραμμάτων σπουδών κλαδικού/τομειακού χαρακτήρα**, με στόχο τη βελτίωση της σύνδεσης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και των επιχειρήσεων.

Εισαγωγή

Κάθε σύστημα αρχικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης⁴ (ΕΕΚ) περιλαμβάνει ένα φάσμα εκπαιδευτικών διαδρομών, οι οποίες στοχεύουν στην **απόκτηση επαγγελματικών γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων** που απαιτούνται **για την επιτυχή ένταξη στην αγορά εργασίας**. Τόσο το φάσμα των επιλογών όσο και η δομή και τα χαρακτηριστικά του συστήματος αρχικής ΕΕΚ, σε κάθε χώρα, είναι μέρος της εκπαιδευτικής της πολιτικής, του αναπτυξιακού - παραγωγικού μοντέλου της, και συνδέονται με τη νοοτροπία των ίδιων των πολιτών της, όσον αφορά στην επαγγελματική, κοινωνική και προσωπική τους πορεία.

Στην Ευρώπη, συνυπάρχουν διαφορετικά συστήματα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, ανάλογα με τις κοινωνικές, οικονομικές, τεχνολογικές και πολιτιστικές συνθήκες και εξελίξεις που επικρατούν σε κάθε κράτος. **Τέσσερις (4) είναι οι βασικές κατηγορίες συστημάτων αρχικής ΕΕΚ** συναντώνται στο ευρωπαϊκό περιβάλλον:

1. **Δυικό σύστημα** Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης: Περιλαμβάνει εκπαίδευση σε επαγγελματική σχολή, εναλλασσόμενη με περίοδο μαθητείας σε επιχείρηση.
2. **Επαγγελματική εκπαίδευση σε επαγγελματική σχολή πλήρους και αποκλειστικής φοίτησης**: Η εκπαίδευση πραγματοποιείται αποκλειστικά εντός της εκπαιδευτικής δομής, η οποία αναλαμβάνει τόσο το θεωρητικό όσο και το πρακτικό σκέλος (π.χ. σε εργαστήρια) του προγράμματος σπουδών.
3. **Επαγγελματική κατάρτιση σε επιχείρηση**: Η εκπαίδευση στο επάγγελμα πραγματοποιείται, μετά την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, και λαμβάνει αποκλειστικά τη μορφή μαθητείας σε επιχείρηση. Σε αυτής της κατηγορίας τα συστήματα η κρατική παρέμβαση είναι περιορισμένη.
4. **Μικτό σύστημα** Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης: Πρόκειται για μοντέλα εκπαίδευσης που υιοθετούν ορισμένα από τα χαρακτηριστικά των παραπάνω μοντέλων (π.χ. αποκλειστική φοίτηση σε επαγγελματική σχολή με περιορισμένη περίοδο μαθητείας/πρακτικής άσκησης). Σε κάποιες χώρες, τα τρία βασικά συστήματα (δυικό, αποκλειστικής φοίτησης, αποκλειστικής μαθητείας) προσφέρονται είτε παράλληλα, είτε διαδοχικά, είτε ως ολοκληρωμένα (integrated) προγράμματα ΕΕΚ. Η Ελλάδα ακολουθεί, κατά βάση, το μικτό σύστημα.

Τα τελευταία χρόνια, τόσο στην Ευρώπη όσο και διεθνώς, η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση διανύει μία περίοδο έντονου μετασχηματισμού. Νέες προκλήσεις όπως η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, το διαδίκτυο, η κοινωνία της γνώσης, οι ραγδαίες εξελίξεις στον τομέα της τεχνολογίας και της πληροφορικής, ο κοινωνικός μετασχηματισμός και η διεθνοποίηση της εκπαίδευσης και της αγοράς εργασίας θέτουν την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στο επίκεντρο του δημόσιου διαλόγου.

⁴ Γενική ή επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση που παρέχεται στο πλαίσιο του συστήματος αρχικής εκπαίδευσης, συνήθως πριν από την έναρξη της επαγγελματικής ζωής. (Cedefop, 2008)

Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ευρώπη

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το δικαίωμα ελεύθερης εγκατάστασης πολιτών και επιχειρήσεων και επομένως η ανάγκη για αμοιβαία αναγνώριση των τίτλων σπουδών εντός της Ένωσης, επιτάχυναν τις εξελίξεις στα εθνικά συστήματα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης. Ταυτόχρονα, η **ευρωπαϊκή στρατηγική για την εκπαίδευση και την απασχόληση** προωθεί την προσαρμογή των εκπαιδευτικών συστημάτων «στις μεταλλαγές της βιομηχανίας και στις αλλαγές των συστημάτων παραγωγής»⁵ με στοχευμένα χρηματοδοτικά προγράμματα και πρωτοβουλίες, αναγνωρίζοντας στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση θέση-κλειδί στην αναπτυξιακή στρατηγική της Ένωσης. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Ακαδημαϊκών Μονάδων για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (**ECVET**), το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στην ΕΕΚ (**EQAVET**), η Ευρωπαϊκή Συμμαχία για Θέσεις Μαθητείας (**EaFA**) είναι χαρακτηριστικά παραδείγματα. Η υλοποίηση της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση υποστηρίζεται από δύο οργανισμούς: το Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (**Cedefop**), το οποίο παρέχει πληροφόρηση, τεκμηρίωση και έρευνα σχετικά με τα συστήματα ΕΕΚ και τις απαιτήσεις δεξιοτήτων, και το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (**ETF**), το οποίο συμβάλλει, στο πλαίσιο της πολιτικής εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ, στην ανάπτυξη επαγγελματικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων.

Την τελευταία δεκαετία, η ευρωπαϊκή συνεργασία για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση έχει ενισχυθεί σημαντικά. Με το [Ανακοινωθέν της Μπριζ \(2010\)](#), η Επιτροπή, οι Ευρωπαίοι αρμόδιοι υπουργοί, και οι ευρωπαϊκοί κοινωνικοί εταίροι καθόρισαν ένα κοινό πλαίσιο για τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, προκειμένου αυτά να συμβάλουν απευθείας στους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

Το αρχικό αυτό πλαίσιο εξειδικεύτηκε στη συνέχεια με τα [Συμπεράσματα της Ρίγα \(2015\)](#), όπου αποτυπώθηκαν τα «πέντε μεσοπρόθεσμα παραδοτέα για την Επαγγελματική Εκπαίδευση & Κατάρτιση» για την περίοδο 2015-2020:

1. **Πρώθηση της μάθησης στο χώρο εργασίας**, σε όλες τις μορφές της, με ιδιαίτερη προσοχή στα προγράμματα μαθητείας, με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, επιχειρήσεων, επιμελητηρίων και παρόχων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και με την προώθηση της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας.
2. **Περαιτέρω ανάπτυξη των μηχανισμών διασφάλισης της ποιότητας** στην ΕΕΚ, σύμφωνα με σύσταση του EQAVET και, ως μέρος των συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας, καθιέρωση συνεχούς πληροφόρησης και ανάδρασης για τα συστήματα αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΑΕΕΚ) και συνεχιζόμενης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης⁶ (ΣΕΕΚ) με βάση τα μαθησιακά αποτελέσματα.
3. **Βελτίωση της πρόσβασης όλων στην ΕΕΚ και στα επαγγελματικά προσόντα**, χάρη σε περισσότερο ευέλικτα και διαπερατά συστήματα, κυρίως με την παροχή αποτελεσματικών και

⁵ European Union, *Consolidated versions of the Treaty of EU and of the Treaty establishing the European Community* (2002/C 325/01)

⁶ Εκπαίδευση ή κατάρτιση που πραγματοποιείται μετά την αρχική εκπαίδευση ή την ένταξη στην εργασία, και η οποία αποσκοπεί: α) στη βελτίωση ή αναβάθμιση γνώσεων ή/και ικανοτήτων, β) στην απόκτηση νέων δεξιοτήτων για αλλαγή καριέρας ή επανακατάρτιση και γ) στη συνέχιση της προσωπικής ή επαγγελματικής ανάπτυξης (Cedefop, 2004).

ολοκληρωμένων υπηρεσιών προσανατολισμού, καθώς και της δυνατότητας επικύρωσης της μη τυπικής⁷ και της άτυπης μάθησης⁸.

4. **Περαιτέρω ενίσχυση των βασικών ικανοτήτων στα προγράμματα σπουδών της ΕΕΚ** και παρέχοντας πιο αποτελεσματικές ευκαιρίες, ώστε να αποκτώνται ή να αναπτύσσονται οι εν λόγω δεξιότητες μέσω της αρχικής και της συνεχιζόμενης ΕΕΚ.
5. **Καθιέρωση συστηματικών προσεγγίσεων και δυνατοτήτων για την αρχική και τη συνεχή επαγγελματική εξέλιξη των εκπαιδευτικών**, εκπαιδευτών και μεντόρων της ΕΕΚ σε σχολικά και εργασιακά περιβάλλοντα.

Ήδη συζητείται το πλαίσιο πολιτικής που θα διαδεχθεί την ευρωπαϊκή στρατηγική για την «[Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020](#)». Ο ρόλος της επαγγελματικής εκπαίδευσης επαναπροσδιορίζεται, συνεκτιμώντας και τις εξαιρετικά δυσμενείς επιπτώσεις της πανδημίας του Covid-19 στην απασχόληση, ιδιαίτερα των νέων, της πλέον ευάλωτης ομάδας σε περιόδους κρίσεων. **Η ΕΕΚ, αρχική και συνεχιζόμενη, φαίνεται να αποκτά πιο κεντρική θέση στο μελλοντικό σχεδιασμό** για το κατάλληλο μείγμα εκπαιδευτικής πολιτικής που θα διασφαλίζει ένα ισχυρό υπόβαθρο σε βασικές, γενικές και ειδικές γνώσεις, σε κάθετες και οριζόντιες δεξιότητες και σε επαγγελματικές ικανότητες για το ανθρώπινο δυναμικό.

Οι προκλήσεις της επόμενης δεκαετίας είναι μεγάλες και τα συστήματα ΕΕΚ θα χρειαστεί να αποδείξουν την ικανότητά τους να προετοιμάζουν τους μετέχοντες σε αυτά, όχι μόνο για τις θέσεις εργασίας που υπάρχουν σήμερα, **αλλά και για τις απαιτήσεις σε επαγγέλματα, ικανότητες και δεξιότητες της μελλοντικής αγοράς εργασίας.**

Ειδικά για τους νέους, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε ανακοίνωσή της την 1^η Ιουλίου 2020, γνωστοποίησε ένα πακέτο μέτρων τα οποία συνθέτουν μία γέφυρα προς την απασχόληση για την επόμενη γενιά ([Youth Employment Support: a Bridge to Jobs for the Next Generation](#)). Κεντρικό πυλώνα της νέας αυτής δέσμης μέτρων αποτελεί η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, με στόχο την υποστήριξη του βιομηχανικού μετασχηματισμού και της μετάβασης στην ψηφιακή και πράσινη οικονομία.

Στην Ελλάδα, η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση δεν αποτελεί ελκυστική επιλογή ούτε για τους νέους ούτε για τις επιχειρήσεις

Στην Ελλάδα, παρά το πλήθος επιλογών, η αρχική Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, δεν έχει καταφέρει να θεωρείται ως εκπαιδευτική διαδρομή ισότιμη με τη γενική εκπαίδευση. Ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, βρίσκεται σε **διαρκή μετάβαση**, με πλήθος διαδοχικών νομοθετικών αλλαγών **χωρίς σαφή προσανατολισμό ή επιτεύγματα**, ικανά να υποστηρίξουν τη χρησιμότητα των εκάστοτε προωθούμενων αλλαγών και **χωρίς συστηματική ανατροφοδότηση**, με τεκμηριωμένα ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητά τους. Για τους νέους και τις οικογένειές τους η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση παραμένει μια **δεύτερη, αν όχι η ύστατη, επιλογή**, στην οποία κατευθύνονται κυρίως οι πιο αδύναμοι μαθητές, και κατά κανόνα όσοι προέρχονται από χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα. Η πρόσφατη ενίσχυση της δυνατότητας πρόσβασης των μαθητών της επαγγελματικής εκπαίδευσης στα ΑΕΙ, πιθανόν να αποτελεί ένα επιπλέον στοιχείο «τεχνητής»

⁷ Εκπαίδευση που παρέχεται σε οργανωμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο εκτός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος και μπορεί να οδηγήσει στην απόκτηση πιστοποιητικών αναγνωρισμένων σε εθνικό επίπεδο. Περιλαμβάνει την αρχική επαγγελματική κατάρτιση, τη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση και τη γενική εκπαίδευση ενηλίκων (Ν. 3879/2010).

⁸ Οι μαθησιακές δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα εκτός οργανωμένου εκπαιδευτικού πλαισίου, σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου, στο πλαίσιο του ελεύθερου χρόνου ή επαγγελματικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων. (Ν. 3879/2010)

προσέλκυσης του μαθητικού πληθυσμού στην ΕΕΚ. Δεν συνοδεύεται όμως από την απαιτούμενη ποιοτική αναβάθμιση του συστήματος, που θα συνέβαλε ουσιαστικά στην αύξηση της συμμετοχής και στη δυνατότητα των νέων που ακολουθούν αυτή την διαδρομή, εάν και όταν βρεθούν στα ΑΕΙ, να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα σπουδών. Η ίδια απαξιοτική αντίληψη επικρατεί και στην αγορά εργασίας, αφού **ούτε οι επιχειρήσεις αναγνωρίζουν την αρχική ΕΕΚ ως μία αξιόπιστη δεξαμενή ανθρώπινου δυναμικού.**

Η αδυναμία του ελληνικού συστήματος τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης να ανταποκριθεί με επάρκεια στις ανάγκες και απαιτήσεις της εγχώριας αγοράς εργασίας έχει αναπόφευκτες συνέπειες στο επίπεδο και στην ποιότητα απασχόλησης των αποφοίτων του.

Οργάνωση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

Η αρχική Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, στην Ελλάδα, οργανώνεται στο πλαίσιο των παρακάτω δομών / συστημάτων:

➤ Τυπική εκπαίδευση⁹:

- Τα **Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑΛ)**¹⁰ με τριετή προγράμματα σπουδών (το 1ο έτος είναι κοινό, στο 2ο έτος οι μαθητές επιλέγουν επαγγελματικό τομέα και στο 3ο επαγγελματική ειδικότητα). Οι απόφοιτοι των ΕΠΑΛ αποκτούν, μετά από ενδοσχολικές εξετάσεις, Απολυτήριο Επαγγελματικού Λυκείου επιπέδου 4 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων (ισότιμο με το Απολυτήριο Γενικού Λυκείου) και Πτυχίο Επαγγελματικής Ειδικότητας επιπέδου 4 του [Εθνικού Πλαισίου Προσόντων](#) και έχουν δικαίωμα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το μαθητικό δυναμικό των ΕΠΑΛ, κατά το σχολικό έτος 2018-2019, ανέρχεται περίπου σε **93.300 ενεργούς μαθητές**¹¹ (400 Ημερήσια και Εσπερινά ΕΠΑΛ). Οι πέντε πιο δημοφιλείς τομείς της Β' τάξης του ΕΠΑΛ (από τους 9 που προσφέρονται συνολικά), είναι, κατά φθίνουσα σειρά, «Υγείας - Πρόνοιας – Ευεξίας», «Μηχανολογίας», «Διοίκησης και Οικονομίας», «Πληροφορικής» και «Ηλεκτρολογίας, ηλεκτρονικής και αυτοματισμού». Όσον αφορά στις ειδικότητες των παραπάνω δημοφιλέστερων τομέων που επέλεξαν οι περισσότεροι μαθητές στη Γ' και Δ' τάξη ΕΠΑΛ είναι οι: «Βοηθός Νοσηλευτή», «Τεχνικός Οχημάτων», «Υπάλληλος Διοίκησης και Οικονομικών Υπηρεσιών», «Τεχνικός Εφαρμογών Πληροφορικής» και «Τεχνικός Ηλεκτρολογικών Συστημάτων, Εγκαταστάσεων και Δικτύων», αντίστοιχα. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (σχολ. έτος 2017-2018), στα ΕΠΑΛ όλης της επικράτειας απασχολούνταν συνολικά 10.926 εκπαιδευτικοί.

⁹ Τυπική εκπαίδευση: εκπαίδευση που παρέχεται στο πλαίσιο του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος (το σύστημα της πρωτοβάθμιας, της δευτεροβάθμιας και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης), οδηγεί στην απόκτηση πιστοποιητικών αναγνωρισμένων σε εθνικό επίπεδο από τις δημόσιες αρχές και αποτελεί μέρος της διαβαθμισμένης εκπαιδευτικής κλίμακας. (Ν. 3879/2010)

¹⁰ Ν. 4186/2013

¹¹ Σύμφωνα με στοιχεία που αντλήθηκαν από το Πληροφοριακό Σύστημα myschool (Νοε. 2018)

- Οι **Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑΣ)**¹², που λειτουργούν, κατά κύριο λόγο, από τον ΟΑΕΔ (Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων), εφαρμόζοντας το δυϊκό σύστημα εκπαίδευσης (μαθητεία). Η φοίτηση έχει διάρκεια δύο (2) σχολικά έτη, με μαθητεία στην επιχείρηση και μαθήματα ειδικότητας στη σχολική μονάδα. Οι απόφοιτοι των ΕΠΑΣ αποκτούν μετά από ενδοσχολικές εξετάσεις Πτυχίο Επαγγελματικής Ειδικότητας επιπέδου 4 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, χωρίς ωστόσο, να έχουν δυνατότητα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΑΕΔ¹³, το σχολικό έτος 2018-2019 είχαν εγγραφεί στις δύο τάξεις (Α' και Β' Τάξη) των ΕΠΑΣ, **περίπου 8.100 σπουδαστές**. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (σχολ. έτος 2017-2018), στις ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ όλης της επικράτειας απασχολούνταν συνολικά 1.510 εκπαιδευτικοί.
 - Τα **Κέντρα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (ΚΕΕ)**¹⁴, η λειτουργία των οποίων **έχει ανασταλεί για το ακαδημαϊκό έτος 2019-2020**. Σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, ιδρύονται στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και αποτελούν ακαδημαϊκές μονάδες τους. Παρέχουν διετή προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης για αποφοίτους των ΕΠΑΛ. Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος σπουδών απονέμονται Διπλώματα Επαγγελματικής Ειδικότητας επιπέδου πέντε (5) του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων.
- Μη τυπική εκπαίδευση:
- Το **Μεταλυκειακό Έτος - Τάξη Μαθητείας των ΕΠΑΛ**¹⁵, όπου εφαρμόζεται το σύστημα μαθητείας. Έχει συνολική διάρκεια εννέα (9) μήνες, απευθύνεται στους αποφοίτους των ΕΠΑΛ και περιλαμβάνει μαθητεία στο χώρο εργασίας και εργαστηριακά μαθήματα ειδικότητας, καθώς και Προπαρασκευαστικά Μαθήματα Πιστοποίησης στη σχολική μονάδα. Οι απόφοιτοι αποκτούν, μετά από επιτυχείς εξετάσεις πιστοποίησης που διενεργεί ο ΕΟΠΠΕΠ¹⁶, Πτυχίο Επαγγελματικής Ειδικότητας επιπέδου 5 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία¹⁷, στο πλαίσιο της Γ' φάσης υλοποίησης του Μεταλυκειακού Έτους – Τάξης Μαθητείας των ΕΠΑΛ, τοποθετήθηκαν σε θέσεις μαθητείας περίπου **3.700 μαθητευόμενοι**. Από αυτούς, 718 τοποθετήθηκαν στην ειδικότητα «Τεχνικός Οχημάτων», 518 «Βοηθός Νοσηλεύτη» και 390 «Τεχνικός Ηλεκτρολογικών Συστημάτων, Εγκαταστάσεων & Δικτύων». Η Πληροφορική είναι διαμοιρασμένη σε 3 ειδικότητες στις οποίες τοποθετήθηκαν συνολικά 464 μαθητευόμενοι.
 - Τα **Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ)**¹⁸, τα οποία παρέχουν αρχική επαγγελματική κατάρτιση στους απόφοιτους της τυπικής μη υποχρεωτικής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Γενικά, Επαγγελματικά Λύκεια και ΕΠΑΣ). Η φοίτηση διαρκεί πέντε (5) συνολικά εξάμηνα, από τα οποία το ένα (1) αφορά σε πρακτική άσκηση ή μαθητεία. Οι απόφοιτοι αποκτούν, μετά από επιτυχείς εξετάσεις πιστοποίησης που διενεργεί ο ΕΟΠΠΕΠ, Δίπλωμα Επαγγελματικής Ειδικότητας επιπέδου 5 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (ακαδ. έτος 2017-2018), στα **Δημόσια ΙΕΚ** ήταν συνολικά εγγεγραμμένοι **41.778** σπουδαστές και σχεδόν άλλοι τόσοι στα Ιδιωτικά ΙΕΚ. Αντιστοίχως, στα Δημόσια ΙΕΚ το διδακτικό προσωπικό ανέρχεται σε 6.539 άτομα, ενώ στα Ιδιωτικά ΙΕΚ σε 3.621.

¹² Ν. 3475/2006

¹³ Τα στοιχεία διαβιβάστηκαν στον ΣΕΒ, κατόπιν αιτήματός του προς τον ΟΑΕΔ

¹⁴ Ν. 4485/2017

¹⁵ Ν. 4186/2013

¹⁶ Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, με αρμοδιότητες την εφαρμογή ολοκληρωμένου εθνικού συστήματος πιστοποίησης της μη τυπικής εκπαίδευσης και παροχής επιστημονικής υποστήριξης των υπηρεσιών του Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Συμβουλευτικής.

¹⁷ Παρουσίαση στο ΕΣΟΜ (2^η συνεδρίαση, 10/4/2019)

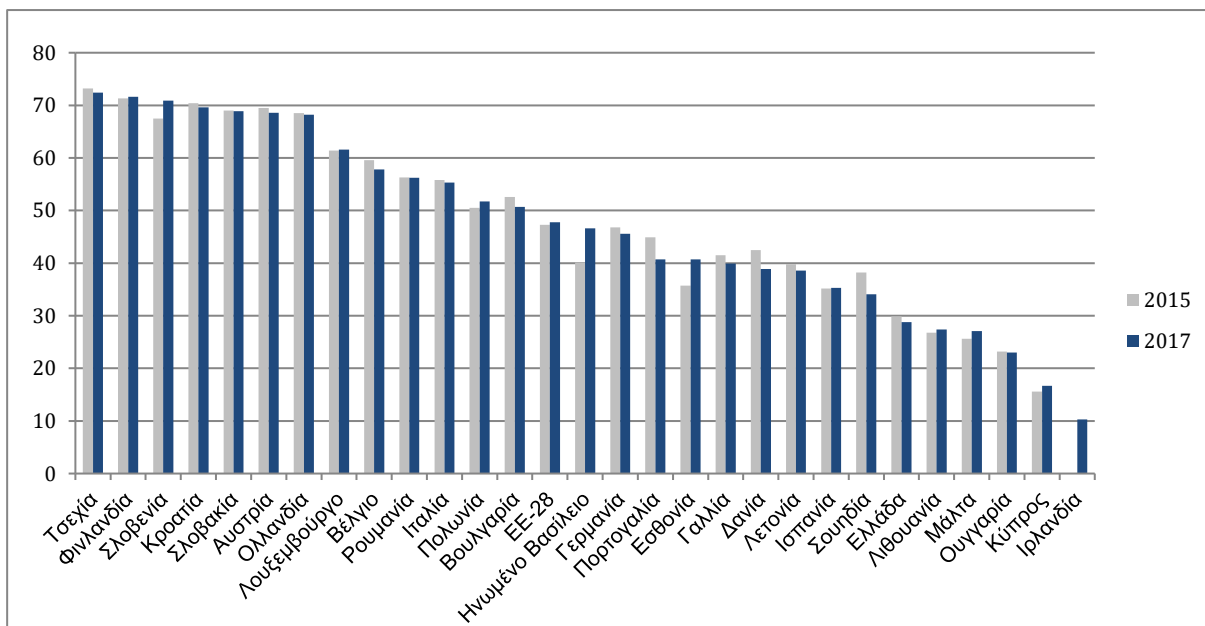
¹⁸ Ν. 4186/2013

Οι δαπάνες της γενικής κυβέρνησης για το σύνολο της Δευτεροβάθμιας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, ανέρχονται σε 471,3 εκ. ευρώ, ενώ για τη Μεταδευτεροβάθμια Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση σε 24,3 εκ. ευρώ (2017).

Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση σε αριθμούς

Σύμφωνα με στοιχεία των ετών 2015-2017¹⁹, στην **Ελλάδα**, το 2017, **μόνο το 28,8% των σπουδαστών της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (έναντι 29,9 %, το 2015) επιλέγει την αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση**. Το ποσοστό αυτό υπολείπεται σημαντικά του ευρωπαϊκού μέσου όρου (47,8%), κατατάσσοντας την Ελλάδα στις χώρες με το μικρότερο μερίδιο συμμετοχής στην αρχική ΕΕΚ, μαζί με την Ιρλανδία (10,3%), η οποία ωστόσο αποτελεί ιδιάζουσα περίπτωση (διάρθρωση ΕΕΚ, διαθεσιμότητα στοιχείων), την Κύπρο (16,7%), την Ουγγαρία (23%), τη Μάλτα (27,1%) και τη Λιθουανία (27,4%). Το υψηλότερο ποσοστό σπουδαστών ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που εντάσσονται στην ΕΕΚ καταγράφεται στην Τσεχία (72,4%), ενώ ποσοστά που υπερβαίνουν το 65 % καταγράφονται και στη Φινλανδία, τη Σλοβενία, την Κροατία, τη Σλοβακία, την Αυστρία και την Ολλανδία (**Δ1**).

Δ1. Ποσοστό (%) μαθητών ανώτερης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης που έχουν επιλέξει προγράμματα αρχικής ΕΕΚ (2015-2017)

Πηγή: Συλλογή δεδομένων εκπαίδευσης Eurostat/UEO με την επεξεργασία του Cedefop

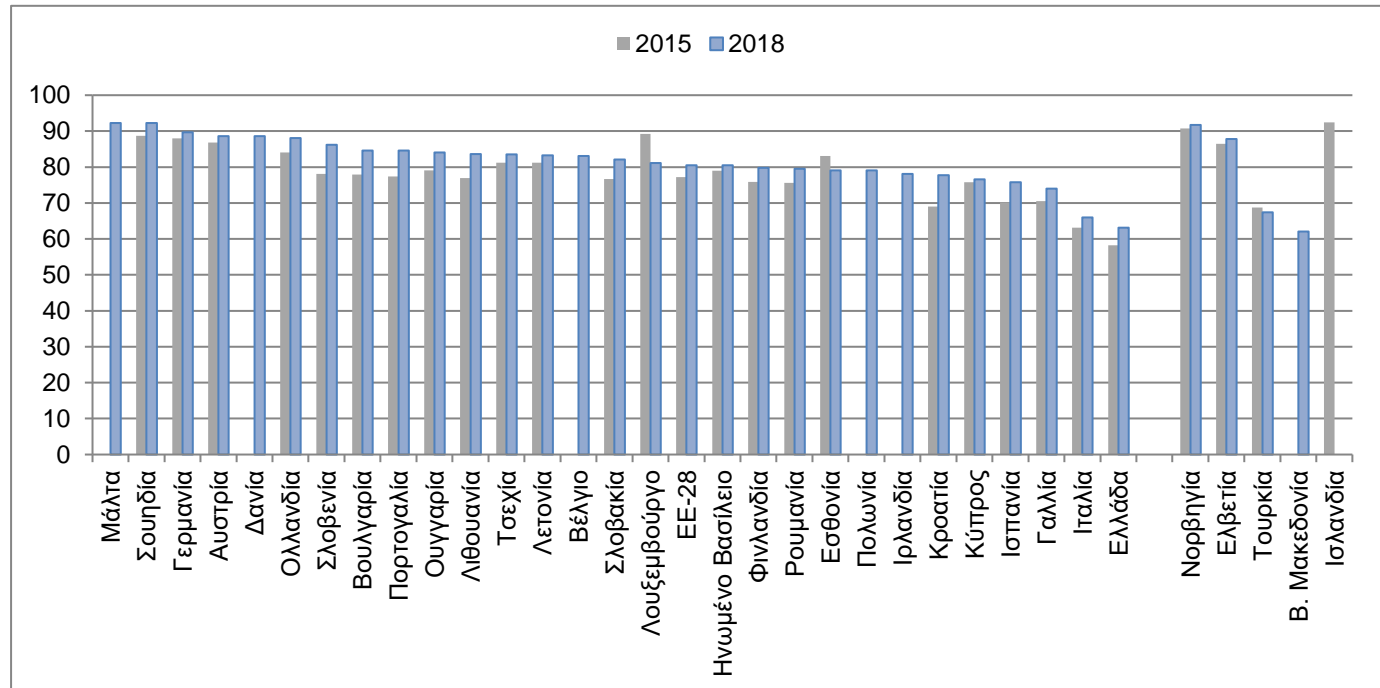
Ακόμη μεγαλύτερη είναι η διαφορά στο ποσοστό των μαθητριών/σπουδαστριών (**διάσταση φύλου**) καθώς στην αρχική ΕΕΚ, φοιτά μόνο το 21% των μαθητριών/σπουδαστριών της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έναντι 42,7% του μέσου όρου της ΕΕ²⁰.

¹⁹ Cedefop (2020), *On the way to 2020: data for vocational education and training policies. Indicator overviews: 2019 update*, Luxembourg: Publications Office of the European Union, Cedefop research paper; No 76.

²⁰ Cedefop (2020), ό. α.

Το 2018, το ποσοστό απασχόλησης των αποφοίτων της αρχικής ΕΕΚ ηλικίας 20-34 ετών και μεσαίου επιπέδου εκπαίδευσης (ISCED 3-4) ανέρχονταν μόλις σε 63,1%, επίδοση που κατατάσσει την Ελλάδα στην τελευταία θέση, με σημαντική απόκλιση από τον αντίστοιχο μέσο όρο της ΕΕ-28 (80,5%)²¹. Μάλτα και Σουηδία παρουσιάζουν το υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης των αποφοίτων της αρχικής ΕΕΚ με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά (92,3%), όπως φαίνεται και στο διάγραμμα (Δ2).

Δ2. Ποσοστό (%) απασχόλησης αποφοίτων αρχικής ΕΕΚ ηλικίας 20-34 ετών (2015-2018)

Πηγή: Eurostat, έρευνα εργατικού δυναμικού

Αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι στην Ελλάδα η απασχόληση των αποφοίτων της αρχικής ΕΕΚ είναι σχεδόν κατά μία ποσοστιαία μονάδα χαμηλότερη από την αντίστοιχη των αποφοίτων της γενικής εκπαίδευσης, όταν στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες οι απόφοιτοι της αρχικής ΕΕΚ απολαμβάνουν υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης (κατά μέσο όρο 6,6 π.μ. στην ΕΕ-28) έναντι των αποφοίτων γενικής εκπαίδευσης. Αντίστοιχα, η χώρα μας εμφανίζει το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας των αποφοίτων της ΕΕΚ (ISCED 3-4), ηλικίας 20-34 ετών, με συντριπτική απόκλιση από τα περισσότερα κράτη-μέλη (30,9% έναντι 8,5% μ.ο. ΕΕ-28, το 2018)²².

Από την πλευρά των επιχειρήσεων, τα αποτελέσματα ερευνών και μελετών καταδεικνύουν αδυναμία κάλυψης των αναγκών τους σε επαγγέλματα και δεξιότητες.

²¹ Ο. α.

²² Eurostat, έρευνα εργατικού δυναμικού.

Σύμφωνα με έρευνα του ΣΕΒ (2018)²³, σχεδόν το 36% των επιχειρήσεων που συμμετείχαν, και σχεδόν το 46% των πιο εξωστρεφών από αυτές (εξαγωγές >50% του κύκλου εργασιών), αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην κάλυψη κενών θέσεων εργασίας.

Κατηγοριοποιώντας τα επαγγέλματα με κριτήριο το επίπεδο των προσόντων που απαιτούνται για την εκτέλεσή τους, από την ίδια έρευνα προκύπτει ότι **οι μεγαλύτερες ελλείψεις σε δεξιότητες αφορούν στα επαγγέλματα μεσαίων προσόντων (42,6% των επιχειρήσεων, έναντι 35,2% για τα επαγγέλματα υψηλών προσόντων και 22,2% για αυτά των χαμηλών προσόντων)**. Ανάλογη εικόνα σχηματίζεται και από τις απαντήσεις των μεγαλύτερων επιχειρήσεων, καθώς οι περισσότερες ελλείψεις δεξιοτήτων αφορούν στα επαγγέλματα μεσαίων προσόντων (41,7%). Για όλες τις κατηγορίες επαγγελματιών, ως σημαντικότερες δυσκολίες αναφέρονται από τις επιχειρήσεις η **έλλειψη κατάλληλων δεξιοτήτων (27,7%)** και η **απουσία σχετικής εργασιακής εμπειρίας (21,3%)**. Στους «Τεχνικούς», στους «Ειδικευμένους τεχνίτες» και στους «Χειριστές βιομηχανικών εγκαταστάσεων» οι σημαντικότερες ελλείψεις αφορούν σε τεχνικές/επαγγελματικές δεξιότητες. Ειδικά όσον αφορά στα τεχνικά επαγγέλματα, οι επιχειρήσεις αποδίδουν την έλλειψη κατάλληλων δεξιοτήτων στις **ανεπάρκειες της τεχνικής – επαγγελματικής εκπαίδευσης** και στην ελλιπή σύνδεση της παρεχόμενης εκπαίδευσης με τις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 60% του ανθρωπίνου δυναμικού των επιχειρήσεων που συμμετείχαν στην έρευνα του ΣΕΒ (δηλαδή 6 στους 10 εργαζόμενους) δεν είναι απόφοιτοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Τι πρέπει να γίνει;

Είναι κρίσιμο η χώρα να προχωρήσει άμεσα σε ριζική μεταρρύθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, προκειμένου αυτή να γίνει αποτελεσματική, ελκυστική εκπαιδευτική διαδρομή προς την αγορά εργασίας. Μόνο μέσα από την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό της, θα εξελιχθεί σε κάτι στο οποίο να αξίζει να επενδύσουν τόσο οι νέοι σπουδαστές όσο και οι επιχειρήσεις. Οι απαραίτητες παρεμβάσεις αφορούν σε **τέσσερις κεντρικούς άξονες**:

1. **Βελτίωση του συστήματος διακυβέρνησης** της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και **υιοθέτηση ενός νέου υποδείγματος διοίκησης**, με στόχο την ενίσχυση της ευελιξίας και της εξωστρέφειας της παρεχόμενης εκπαίδευσης.
2. **Ενίσχυση της μάθησης με βάση την εργασία** (μαθητεία και πρακτική άσκηση) εντός του συστήματος τεχνικής - επαγγελματικής εκπαίδευσης.
3. **Ανάπτυξη και εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου Πλαισίου Ποιότητας** για την ΕΕΚ και αξιολόγηση της παρεχόμενης εκπαίδευσης, με στόχο τη συστηματική ανατροφοδότηση του συστήματος και τη συνεχή αναβάθμισή του.
4. **Σχεδιασμός ειδικών προγραμμάτων σπουδών κλαδικού/τομεακού χαρακτήρα**, με στόχο τη βελτίωση της σύνδεσης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και των επιχειρήσεων.

²³ Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε 831 μεταποιητικές επιχειρήσεις (άνω των 30 εργαζομένων) της ελληνικής επικράτειας, οι οποίες δραστηριοποιούνται σε 6 κλαδικά οικοσυστήματα: αγροδιατροφή, δομικά υλικά, ενέργεια, logistics, ψηφιακή οικονομία, υγεία, φάρμακο, (Ιούλιος – Οκτώβριος 2018)

Βελτίωση της διακυβέρνησης και νέο μοντέλο διοίκησης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

A. Ανάπτυξη νέου συστήματος διακυβέρνησης

Το πρόβλημα:

Σε αντίθεση με τη σύγχρονη διεθνή τάση **αποκέντρωσης, δικτύωσης και διοικητικής αυτονομίας** των εκπαιδευτικών μονάδων, το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα χαρακτηρίζεται από **συγκεντρωτική δομή, γραφειοκρατία, ενιαίο και από τα πάνω (top-down) σχεδιασμό**, με τη συντριπτική πλειονότητα των αρμοδιοτήτων και των αποφάσεων για την εκπαίδευση να αποτελούν ευθύνη της κεντρικής εξουσίας. Το Υπουργείο Παιδείας & Θρησκευμάτων **έχει τον πρωτεύοντα ρόλο**: Λαμβάνει όλες τις κρίσιμες αποφάσεις, θέτει τους μακροπρόθεσμους στόχους, το περιεχόμενο των προγραμμάτων σπουδών, το διορισμό του εκπαιδευτικού προσωπικού και την κατανομή της χρηματοδότησης. Οι αποκεντρωμένες υπηρεσίες περιορίζονται, πρακτικά, στην εφαρμογή των αποφάσεων της κεντρικής διοίκησης, χωρίς ρόλο στο σχεδιασμό της σε τοπικό επίπεδο.

Όπως κατ' επανάληψη έχουν επισημάνει διεθνείς και ευρωπαϊκοί φορείς (π.χ. ΟΟΣΑ, Ευρωπαϊκή Επιτροπή), η απουσία συστηματικής συνεργασίας μεταξύ της Πολιτείας και των τοπικών και παραγωγικών φορέων, στο επίπεδο σχεδιασμού και εφαρμογής πολιτικών για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, αποδυναμώνει το εθνικό σύστημα ΕΕΚ, τόσο σε όρους ποιότητας της εκπαίδευσης και διασύνδεσης με την αγορά εργασίας, όσο και σε όρους συμμετοχής του μαθητικού πληθυσμού στα προγράμματα σπουδών του.

Προσπάθειες για την αποκέντρωση του συστήματος διακυβέρνησης της ΕΕΚ έχουν γίνει αρκετές, τα τελευταία χρόνια, χωρίς ουσιαστικό αποτέλεσμα. Αξίζει να αναφερθεί η θεσμοθέτηση των **Περιφερειακών Επιτροπών Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης** (Ν.3879/2010), με κύρια αρμοδιότητα τη διατύπωση εισηγήσεων στο Περιφερειακό Συμβούλιο για θέματα ΕΕΚ και σύνδεσής της με την αγορά εργασίας (ιεράρχηση ειδικοτήτων στην αρχική και συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση), με τη συμμετοχή εκπροσώπων των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων εργαζομένων και εργοδοτών και των λοιπών κοινωνικών φορέων κάθε Περιφέρειας. Στην πράξη όμως, αυτές οι επιτροπές **παραμένουν ως σήμερα ανενεργές** ως προς την εισηγητική τους αρμοδιότητα ενώ ο καθορισμός της λειτουργίας τομέων και ειδικοτήτων στα ΕΠΑ.Λ. και τα Δημόσια Ι.Ε.Κ. **πραγματοποιείται με βασικά κριτήρια το διαθέσιμο εκπαιδευτικό προσωπικό και το διαθέσιμο εργαστηριακό εξοπλισμό**, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι μεταβαλλόμενες ανάγκες της οικονομίας σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Στο πλαίσιο των διαφόρων νομοθετικών αλλαγών της ΕΕΚ έχει επιχειρηθεί η θεσμοθέτηση νέων οργάνων (Συμβούλιο Δια Βίου Μάθησης και Σύνδεσης με την Απασχόληση, Εθνικό Συμβούλιο Εκπαίδευσης και Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού, Εθνική Επιτροπή για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, Τεχνική Επιτροπή, Εθνικό Συντονιστικό Όργανο Μαθητείας), χωρίς απαραίτητα τυπική κατάργηση των υφιστάμενων, με τη συμμετοχή ή μη των κοινωνικών εταίρων και άλλων παραγόντων της αγοράς εργασίας,

αυξάνοντας έτσι τη θεσμική ασάφεια και τη δυσλειτουργία της διαδικασίας λήψης αποφάσεων. Τα όργανα αυτά είτε λειτουργούν ατελώς είτε παραμένουν ανενεργά, χωρίς να είναι σε θέση να επιτελέσουν το έργο για το οποίο θεσμοθετήθηκαν.

Από το σύστημα διακυβέρνησης της ΕΕΚ απουσιάζει, ως σήμερα, ο σαφής καθορισμός ρόλων και αρμοδιοτήτων και η απαιτούμενη διασύνδεση και ιεραρχική συσχέτιση μεταξύ των οργάνων του. Κατά συνέπεια, δεν διασφαλίζεται η λειτουργία οργανωμένης, ευέλικτης και επαρκώς διασυνδεδεμένης διακυβέρνησης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, όπου βασικές αποφάσεις, όπως ο καθορισμός ειδικοτήτων, το περιεχόμενο της εκπαίδευσης κλπ., λαμβάνονται με συνεργασία, κοινή ευθύνη και λογοδοσία των εμπλεκόμενων μερών.

Η λύση:

Θεσμικό πλαίσιο που να επιτρέπει την **ουσιαστική συνεργασία των εμπλεκόμενων μερών και οργανική σύνδεση της ΕΕΚ με τον κόσμο της παραγωγής και της εργασίας, για πιο θετικές προοπτικές των αποφοίτων της**. Το πλαίσιο πρέπει να αποδίδει με σαφήνεια ρόλους και αρμοδιότητες για ευελιξία και εξωστρέφεια στη λήψη αποφάσεων, σε έναν κόσμο με διαρκώς μεταβαλλόμενες προκλήσεις.

Δ3. Οι προτάσεις του ΣΕΒ για το σύστημα διακυβέρνησης της ΕΕΚ

- **Άρση κατακερματισμού του συστήματος διακυβέρνησης**, με την ανάθεση όλων των αρμοδιοτήτων σχεδιασμού και εποπτείας της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης σε μία διοικητική δομή του Υπουργείου Παιδείας, για τη γρήγορη λήψη αποφάσεων και τον αποτελεσματικό συντονισμό όσων εμπλέκονται στο σύστημα της ΕΕΚ.
- **Συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων**, με θεσμικά αναγνωρισμένο ρόλο, σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης του συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.
- **Σύσταση ολιγομελούς Εθνικού Οργάνου**, για τη διαρκή επικαιροποίηση του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναβάθμισης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της Μαθητείας (2016), και της διασύνδεσής του με τις ανάγκες παραγωγικού μετασχηματισμού της οικονομίας και της αγοράς εργασίας. Το Εθνικό Όργανο θα υποβοηθείται από ομάδες εργασίας/επιτροπές με ανάλογη, κατά περίπτωση, σύνθεση και εκπροσώπηση, και θα συνεργάζεται με το ΙΕΠ²⁴ και τον ΕΟΠΠΕΠ, όπου και όποτε απαιτείται, για το σχεδιασμό της εθνικής πολιτικής (π.χ. προσδιορισμός τομέων και ειδικοτήτων, Πλαίσιο Ποιότητας, λειτουργία συστήματος μαθητείας).
- **Αποκεντρωμένη διοίκηση συστήματος**: Λειτουργία περιφερειακών οργάνων για το σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, με συμμετοχή εκπροσώπων κλάδων επαγγελμάτων και επιχειρήσεων, σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
- **Προαγωγή της ανάπτυξης δεξιοτήτων σε κλαδικό/τομεακό επίπεδο**: Λειτουργία Κλαδικών/Τομεακών Συμβουλίων Δεξιοτήτων, με συμμετοχή εκπροσώπων της επιχειρηματικής και της εκπαιδευτικής κοινότητας, για τον προσδιορισμό των αναγκών και απαιτήσεων συγκεκριμένων κλάδων/τομέων, σε εθνικό /περιφερειακό επίπεδο που πρέπει να καλύπτει η ΕΕΚ. Τα **Συμβούλια Δεξιοτήτων** θα είναι άμεσα συνδεδεμένα με το αντίστοιχο Εθνικό Όργανο ή Περιφερειακά Όργανα της ΕΕΚ, στα οποία θα μπορούν να γνυμοδοτούν και να εισηγούνται.

²⁴ Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, με αρμοδιότητες, μεταξύ άλλων, τη γνωμοδότηση ή την εισήγηση σε θέματα εκπαιδευτικής πολιτικής, προγραμμάτων σπουδών, επιμόρφωσης εκπαιδευτικών, δομών κλπ.

Β. Αναδιάρθρωση των μονάδων παροχής τεχνικής – επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

Το πρόβλημα:

Στην Ελλάδα, τα συστήματα τυπικής και μη τυπικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι κατακερματισμένα και **δεν καλύπτουν ισόρροπα τα αντίστοιχα επίπεδα του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων**. Ενδεικτικά, δεν παρέχεται επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση η οποία να αντιστοιχεί στο **επίπεδο 3 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων**. Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση που παρέχεται από τα ΕΠΑΛ και τις ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ οδηγεί σε **απόκτηση προσόντων επιπέδου 4** του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, ενώ τα προγράμματα σπουδών του Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας και των ΙΕΚ αντιστοιχούν στο επίπεδο 5 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, αλλά δεν εντάσσονται στο τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα. Τα δύο αυτά υποσυστήματα της ΕΕΚ (βλ. ΕΠΑΛ-ΕΠΑΣ και Μεταλυκειακό Έτος – Τάξη Μαθητείας και ΙΕΚ) οδηγούν σε τεχνικά επαγγέλματα των επιπέδων 7 και 8 της διεθνούς ταξινόμησης επαγγελμάτων ISCO 08, αντίστοιχα. Αν και πολύ σημαντικά για την ελληνική βιομηχανία, εμφανίζουν **σημαντικές ελλείψεις δεξιοτήτων** του απασχολούμενου προσωπικού αλλά και **δυσκολίες στην κάλυψη κενών θέσεων εργασίας**, σύμφωνα με ποσοτικές έρευνες του ΣΕΒ.

Στο επίπεδο 5 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων δημιουργείται ένα σημαντικό κενό από την αναστολή λειτουργίας των Κέντρων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης στα ΑΕΙ (ΚΕΕ), τουλάχιστον για το τρέχον ακαδημαϊκό έτος, και την υποβαθμισμένη ποιότητα της παρεχόμενης κατάρτισης από τα Δημόσια ΙΕΚ, εξαιτίας και των διαχρονικών προβλημάτων χρηματοδότησής τους. Ταυτόχρονα, η απασχόληση εργαζομένων υψηλότερης ειδίκευσης σε θέσεις εργασίας που απαιτούν μεσαία ειδίκευση οδηγεί σε **σταδιακή απαξίωση των επιπέδων 4 και 5 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων**.

Τέλος, παρά τις πολλές προσπάθειες που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια, η **διαπερατότητα** των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης **παραμένει ελλιπής**, κυρίως όσον αφορά στην αναγνώριση προσόντων που αποκτήθηκαν εκτός τυπικής εκπαίδευσης και την πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση των κατόχων τίτλων που αντιστοιχούν στα επίπεδα 4 και 5 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων.

Η λύση:

Ένα αποτελεσματικό σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης οφείλει να παρέχει **αξιόπιστες εκπαιδευτικές επιλογές σε όλους**, τόσο σε εκείνους που επιδιώκουν τη μετάβαση σε ανώτερη εκπαιδευτική βαθμίδα όσο και σε όσους δεν επιθυμούν να συνεχίσουν σπουδές σε άλλη βαθμίδα και θέλουν να κατευθυνθούν προς την αγορά εργασίας. Κατά συνέπεια, η **κάλυψη όλου του φάσματος δεξιοτήτων** στα μεσαία **επίπεδα 3, 4 και 5** του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων (με έμφαση σε σύγχρονα επαγγέλματα και σε εξωστρεφείς κλάδους της οικονομίας), η **βελτίωση της, κάθετης και οριζόντιας, διαπερατότητας** και η **ολοκλήρωση του συστήματος επικύρωσης και αναγνώρισης** των επαγγελματικών προσόντων της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης αποτελούν κρίσιμα συστατικά για την αναβάθμιση του εθνικού συστήματος ΕΕΚ.

Δ4. Οι προτάσεις του ΣΕΒ για την αναδιάρθρωση των εκπαιδευτικών μονάδων

- **Αναδιάρθρωση της δομής και λειτουργίας** των εκπαιδευτικών μονάδων παροχής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, ώστε να καλύπτουν όλο το φάσμα δεξιοτήτων στα επίπεδα 3, 4 και 5 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων.
- **Λειτουργία εκπαιδευτικών μονάδων** επαγγελματικής εκπαίδευσης **επιπέδου 5** του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων και στη χώρα μας. **Βασικό κορμό** πρέπει να αποτελέσουν οι εκπαιδευτικές μονάδες επαγγελματικής εκπαίδευσης, **εντός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος**. Απαιτείται **μελέτη και διάλογος** για τη διαμόρφωση του ενδεδειγμένου μοντέλου λειτουργίας τους (π.χ. ως μονάδες Εκπαιδευτικών Οργανισμών Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης ή ως οργανικές μονάδες των Πανεπιστημίων).
- **Εμπλουτισμός της υποχρεωτικής εκπαίδευσης** με κατάλληλα μαθήματα και μεθόδους διδασκαλίας και αντίστοιχη **επιμόρφωση των εκπαιδευτικών**, στη βάση μίας **STE(A)M²⁵** εκπαιδευτικής προσέγγισης, ώστε οι μαθητές του Γυμνασίου να αποκτούν γενικές τεχνολογικές δεξιότητες και τεχνολογική κουλτούρα, διευρύνοντας το φάσμα επιλογών για τη μετέπειτα εκπαιδευτική τους πορεία.
- **Ενίσχυση του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού** στο Γυμνάσιο και υιοθέτηση συστήματος έγκαιρου εντοπισμού ιδιαίτερων κλίσεων και δεξιοτήτων των μαθητών, με παράλληλη συμβουλευτική υποστήριξη στη Γ' Γυμνασίου, ώστε να διευκολύνεται η επιλογή της καταλληλότερης διαδρομής για τη συνέχεια.
- **Σύγχρονη Δευτεροβάθμια Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση**. Τα ΕΠΑΛ να αποκτήσουν, σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους, **σύγχρονα προγράμματα σπουδών, βασισμένα σε επικαιροποιημένα επαγγελματικά περιγράμματα**, τα οποία θα συναρτώνται με το παραγωγικό μετασχηματισμό της χώρας, τις τρέχουσες και μελλοντικές ανάγκες της αγοράς εργασίας σε γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες. Τα προγράμματα σπουδών να είναι δομημένα με το **σύστημα πιστωτικών μονάδων** και να περιλαμβάνουν **περίοδο πρακτικής άσκησης** (όταν δεν προβλέπεται μαθητεία), με συγκεκριμένα **ποιοτικά χαρακτηριστικά** (προσδιορισμένα μαθησιακά αποτελέσματα, αξιολόγηση και απόδοση πιστωτικών μονάδων, όπου αυτό είναι εφικτό).
- **Αναβάθμιση του ρόλου και του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ)**. Τα ΙΕΚ έχουν ως στόχο να παρέχουν μεταδευτεροβάθμια αρχική επαγγελματική κατάρτιση. Στο πλαίσιο αυτού του στόχου, θα πρέπει να λειτουργούν **συμπληρωματικά** προς τις βασικές δομές επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, προσφέροντας ποιοτικά προγράμματα επανακατάρτισης (**reskilling**) και αναβάθμισης (**upskilling**) δεξιοτήτων σε ενήλικες που επιθυμούν είτε αλλαγή επαγγέλματος, είτε εξειδίκευση των βασικών επαγγελματικών τους προσόντων, είτε έχουν ολοκληρώσει μια εκπαιδευτική διαδρομή τυπικής εκπαίδευσης (δευτεροβάθμιας ή τριτοβάθμιας) και δεν έχουν λάβει την κατάρτιση που απαιτείται για την άσκηση ενός επαγγέλματος στο οποίο θέλουν να απασχοληθούν. Τα προγράμματα σπουδών των ΙΕΚ να καλύπτουν επαγγελματικές ειδικότητες και ειδικεύσεις που θα επιλέγονται τεκμηριωμένα, **σε συνεργασία με τις επιχειρήσεις**. Προϋπόθεση για την ουσιαστική αναβάθμιση των ΙΕΚ αποτελεί η εξασφάλιση ομαλής και επαρκούς χρηματοδότησης.
- **Διαπερατότητα συστημάτων ΕΕΚ**. Πρόσβαση αποφοίτων ΕΕΚ στα προγράμματα σπουδών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για την ενίσχυση της κινητικότητας στην αγορά εργασίας (κατά τα πρότυπα του φιλανθικού μοντέλου «**κάθε άτομο κάθε ηλικίας μπορεί να ανέλθει στην επόμενη εκπαιδευτική βαθμίδα**»). Η μετάβαση αποφοίτων της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σε ανώτερο εκπαιδευτικό επίπεδο μπορεί να διευκολυνθεί μέσω προπαρασκευαστικών προγραμμάτων μετάβασης.
- **Ίδρυση Πειραματικών Εκπαιδευτικών Μονάδων της ΕΕΚ** σε όλα τα επίπεδα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης. Οι μονάδες αυτές μπορούν να λειτουργήσουν ως **κυψέλες καινοτομίας**, μέσω της πειραματικής εφαρμογής νέων προγραμμάτων σπουδών και της διασύνδεσής τους τόσο με

²⁵ Ο όρος STE(A)M αποτελεί ακρωνύμιο της απόδοσης στην αγγλική γλώσσα μιας ομάδας γνωστικών πεδίων, η οποία συγκροτείται από τις φυσικές επιστήμες (Science), την τεχνολογία (Technology), τη μηχανική (Engineering), τις εφαρμοσμένες τέχνες (Arts) και τα μαθηματικά (Mathematics).

άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα (π.χ. ΑΕΙ) όσο και με συλλογικούς φορείς και επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε αντίστοιχους τομείς.

Γ. Νέο μοντέλο οργάνωσης – διοίκησης και δικτύωσης των μονάδων της τεχνικής – επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

Το πρόβλημα:

Η Ελλάδα διαθέτει ένα **συγκεντρωτικό** εκπαιδευτικό σύστημα και ένα βαρύ και δύσκαμπτο μοντέλο διοίκησης, με σοβαρές αρνητικές συνέπειες, και για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση. Το εκπαιδευτικό περιεχόμενο και οι μηχανισμοί αξιολόγησης και αναγνώρισης των προσόντων που αποκτώνται καθορίζονται χωρίς **καμία σύνδεση με τις τρέχουσες πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας, της οικονομίας και της αγοράς εργασίας**. Τα **προγράμματα σπουδών** είναι επίσης ξεπερασμένα. Ενδεικτικό παράδειγμα, τα ΕΠΑΛ, τα οποία, από την έναρξη λειτουργίας τους μέχρι σήμερα, δεν έχουν προγράμματα σπουδών, αλλά λειτουργούν με συρραφές προγραμμάτων των Τεχνικών Επαγγελματικών Εκπαιδευτηρίων (ΤΕΕ), που έχουν γραφτεί 20 χρόνια πριν. Αναπόφευκτα, οι απόφοιτοι της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης αντιμετωπίζονται με σκεπτικισμό από τους δυνητικούς εργοδότες, οι οποίοι θεωρούν ότι τα προσόντα τους δεν ανταποκρίνονται επαρκώς στις απαιτήσεις της αντίστοιχης θέσης. Πολλές από τις **επαγγελματικές ειδικότητες** που παρέχονται δεν έχουν ζήτηση, ενώ δεν εντοπίζονται και δεν ενσωματώνονται έγκαιρα νέες, με μεγαλύτερη ζήτηση. Για παράδειγμα, για πολλά επαγγέλματα που παρουσιάζουν ιδιαίτερο δυναμισμό στην ελληνική βιομηχανία, η προσφερόμενη εκπαίδευση είναι ελλιπής και δεν ανταποκρίνεται επαρκώς στις ανάγκες των επιχειρήσεων και της σύγχρονης αγοράς εργασίας. Ενδεικτικά αναφέρονται οι «Χειριστές μηχανών παραγωγής προϊόντων από ελαστικό, πλαστικό», οι «Εγκαταστάτες και επισκευαστές ηλεκτρολογικού εξοπλισμού», οι «Χειριστές μηχανών παραγωγής ειδών διατροφής και συναφών προϊόντων» και οι «Χύτες μετάλλων, συγκολλητές, ελασματοурγοί, τεχνίτες μεταλλικών δομικών κατασκευών, σιδηρουργοί και ασκούντες συναφή επαγγέλματα» (βάσει της διεθνούς ταξινόμησης επαγγελμάτων ISCO 08). Ως, δικαιολογημένη, συνέπεια, των παραπάνω, στη συλλογική συνείδηση της ελληνικής κοινωνίας, η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση δεν αποτελεί αξιόπιστη διαδρομή μετάβασης σε κατάλληλη, ειδικευμένη, και ανάλογα αμειβόμενη απασχόληση.

Οι εκπαιδευτικές μονάδες επίσης λειτουργούν χωρίς ουσιαστική αυτονομία και χωρίς συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων για θέματα που αφορούν το περιεχόμενο της εκπαίδευσης και την επιλογή των μεθόδων διδασκαλίας, των σχολικών εγχειριδίων ή των μαθητών τους. Σε αυτό το ασφυκτικό πλαίσιο, ο ρόλος τους περιορίζεται σε μία **στείρα εφαρμογή των αποφάσεων που λαμβάνονται σε κεντρικό επίπεδο**. Η δομή του συστήματος δεν ενθαρρύνει την ανάπτυξη δραστηριοτήτων δικτύωσης και συνεργασίας των εκπαιδευτικών μονάδων μεταξύ τους ή με δομές άλλης βαθμίδας ή συστήματος (ακόμα και αν στεγάζονται σε κοινούς ή γειτονικούς χώρους), **δυσχεραίνει την ανάληψη πρωτοβουλιών** στην κατεύθυνση της εξωστρέφειας, της καινοτομίας και της δημιουργικότητας και **περιορίζει το βαθμό ευθύνης και λογοδοσίας** των μονάδων απέναντι στους μαθητές, τους γονείς και την κοινωνία συνολικά, ως προς τα αποτελέσματά τους.

Τα συστήματα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης πρέπει να βασίζονται σε αποτελεσματική διακυβέρνηση σε όλα τα επίπεδα, η οποία θα περιλαμβάνει όλους τους ενδιαφερόμενους, κυρίως τους κοινωνικούς εταίρους, και θα εξασφαλίζει αποτελεσματικό και δίκαιο κοινωνικό διάλογο μεταξύ των ενώσεων εργοδοτών και εργαζομένων.

(Απόσπασμα από το Κείμενο Γνώμης της Συμβουλευτικής Επιτροπής για την Επαγγελματική Κατάρτιση²⁶ (ACVT) για το Μέλλον της ΕΕΚ μετά το 2020, 3 Δεκεμβρίου 2018)

Η λύση:

Οι απαιτήσεις ενός ραγδαία αναπτυσσόμενου και μεταβαλλόμενου κοινωνικού και οικονομικού περιβάλλοντος, σε τομεακό/κλαδικό και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, απαιτούν ένα **νέο πλαίσιο διοίκησης και λειτουργίας** της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, με αυξημένο βαθμό αυτονομίας των εκπαιδευτικών μονάδων και περιορισμό της κεντρικής εξουσίας στον εποπτικό και ελεγκτικό της ρόλο. Η **ενίσχυση της αυτονομίας των εκπαιδευτικών φορέων** Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης διασφαλίζει μεσοπρόθεσμα την αύξηση της αποδοτικότητας, τη δημιουργικότερη αξιοποίηση των υλικών και ανθρώπινων πόρων (υπό την προϋπόθεση ενός αποτελεσματικού ελεγκτικού μηχανισμού), τη μείωση της γραφειοκρατίας, την καλύτερη ανταπόκριση στις τοπικές ανάγκες, και τη δημιουργία συνθηκών που συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Δ5. Οι προτάσεις του ΣΕΒ για το πλαίσιο διοίκησης και λειτουργίας της ΕΕΚ

- **Υιοθέτηση αποκεντρωμένου μοντέλου** διοίκησης και **ενίσχυση της αυτονομίας** των εκπαιδευτικών μονάδων της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, με στόχο τη σταδιακή μετατόπιση της ευθύνης για την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης από το Κράτος στην εκπαιδευτική μονάδα και το προσωπικό της.
- **Οργανωτική συνένωση εκπαιδευτικών μονάδων**, με στόχο την αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης και τη σύνδεσή της με τις τοπικές επιχειρήσεις, με τη **θεσμοθέτηση Εκπαιδευτικών Οργανισμών Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης**. Είναι σκόπιμο σε αυτούς τους Οργανισμούς να ενσωματωθούν οργανικά οι υφιστάμενες και οι νέες μονάδες Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΠΑΛ, ΙΕΚ, Εργαστηριακά Κέντρα²⁷, κ.λπ.) και στη διοίκησή τους να συμμετέχουν εκπαιδευτικοί και εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης και των παραγωγικών φορέων. Το παράδειγμα της **Αμερικανικής Γεωργικής Σχολής Θεσσαλονίκης** είναι ενδεικτικό της δυναμικής που μπορούν να αναπτύξουν οι Εκπαιδευτικοί Οργανισμοί Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, μέσα από τη συνένωση δυνάμεων και την ισχυρή διασύνδεση με τις τοπικές παραγωγικές μονάδες.

²⁶ Η Επιτροπή, βάσει καταστατικού, επικουρεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής για την επαγγελματική κατάρτιση

²⁷ Τα Εργαστηριακά Κέντρα έχουν αυτοτελή διοικητική δομή στη λειτουργία τους, ως σχολικές μονάδες, και συνεργάζονται με τα ΕΠΑΛ και τα ΙΕΚ της περιοχής τους υποστηρίζοντας την εργαστηριακή διδασκαλία των μαθημάτων.

Ενίσχυση της μάθησης με βάση την εργασία μέσα στο σύστημα τεχνικής – επαγγελματικής εκπαίδευσης

Ανάπτυξη και λειτουργία του συστήματος Μαθητείας

Το πρόβλημα:

Η απουσία πρακτικής εμπειρίας και η έλλειψη δεξιοτήτων αποτελούν τα δυο σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές επιχειρήσεις για την κάλυψη κενών θέσεων εργασίας, όπως αναδεικνύεται από την έρευνα του ΣΕΒ. Ο θεσμός της μαθητείας αναγνωρίζεται διεθνώς ως ένα εργαλείο που συνδυάζει με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας και την ανάπτυξη δεξιοτήτων.

Σήμερα στην Ελλάδα προσφέρονται **τρεις (3) διαφορετικές μορφές μαθητείας** (ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ, Μεταλυκειακό Έτος – Τάξη Μαθητείας των ΕΠΑΛ και Δημόσια ΙΕΚ), οι οποίες διέπονται από **κοινό πλαίσιο ποιότητας** (αρ. 26385/16-2-2017 ΚΥΑ «Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας», ΦΕΚ Β' 491/2017), παρότι διαθέτουν **διαφορετικά επιμέρους χαρακτηριστικά**, όπως, για παράδειγμα, η διάρκεια της μαθητείας στην επιχείρηση (2 χρόνια στις ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ, 9 μήνες στο Μεταλυκειακό έτος – τάξη μαθητείας των ΕΠΑΛ και 6 μήνες στα δημόσια ΙΕΚ). Η μαθητεία των ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ και των ΙΕΚ βρίσκεται σε μεταβατικό στάδιο, καθώς προβλέπεται **επαναξιολόγηση του πλαισίου λειτουργίας** τους μέχρι το 2021. Η θεματική επισκόπηση του συστήματος της μαθητείας στην Ελλάδα που πραγματοποίησε το Cedefop το 2018²⁸, για τις ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ και το Μεταλυκειακό Έτος – Τάξη Μαθητείας, εντοπίζει θετικά και αρνητικά σημεία στον τρόπο λειτουργίας της Μαθητείας στην Ελλάδα. Βασικό θετικό στοιχείο αποτελεί η **ευρεία αποδοχή** της Μαθητείας του **ΟΑΕΔ**, τόσο από τους ίδιους τους μαθητευόμενους όσο και από τις επιχειρήσεις που προσφέρουν θέσεις μαθητείας, αλλά και η αυξανόμενη δημοτικότητα του νέου θεσμού μαθητείας των **ΕΠΑΛ**. Τα αρνητικά στοιχεία αφορούν στο **αναχρονιστικό πλαίσιο διακυβέρνησης**, χωρίς ουσιαστική συμμετοχή κοινωνικών εταίρων και επιχειρήσεων, τη **χαμηλή ελκυστικότητα** των προσφερόμενων προγραμμάτων σπουδών, την **απουσία διασύνδεσης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας** και – στην περίπτωση της τάξης μαθητείας των ΕΠΑΛ – το **μη δυικό** χαρακτήρα της. Τέλος, σημαντικό εμπόδιο στη διάδοση του θεσμού της μαθητείας στην Ελλάδα αποτελεί η **περιορισμένη προσφορά θέσεων** μαθητείας από τον ιδιωτικό τομέα και η απουσία αποτελεσματικού μηχανισμού προσέλκυσης και υποστήριξης των επιχειρήσεων, ειδικά των μικρότερων, για την υποδοχή μαθητευόμενων.

Το περιεχόμενο των προγραμμάτων μαθητείας θα πρέπει να προκύπτει από διερεύνηση των αναγκών της αγοράς εργασίας, σε συνεργασία με κοινωνικούς εταίρους και επιχειρήσεις, να συνάδει με το επαγγελματικό περίγραμμα της αντίστοιχης ειδικότητας και να περιλαμβάνει την ανάπτυξη οριζόντιων δεξιοτήτων (π.χ. επίλυση προβλημάτων, συνεργασία, ψηφιακές δεξιότητες, ξένη γλώσσα κλπ.).

²⁸ [Cedefop \(2018\)](#), Apprenticeship review GREECE

Η λύση:

Η αναβάθμιση του θεσμού της μαθητείας και η ενίσχυση του δυικού χαρακτήρα της θα συμβάλει αποφασιστικά στη συνολική βελτίωση της ποιότητας και της ελκυστικότητας της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Η επίτευξη αυτού του στόχου προϋποθέτει **ολοκληρωμένο σχεδιασμό της μαθητείας**, η οποία θα παρέχεται σε όλο το φάσμα της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, και **στοχευμένες παρεμβάσεις για την αύξηση της προσφοράς ποιοτικών θέσεων μαθητείας** από τον ιδιωτικό τομέα.

Δ6. Οι προτάσεις του ΣΕΒ για τη μαθητεία

- **Υιοθέτηση ευέλικτου Συστήματος Μαθητείας, με βάση το δυικό μοντέλο**, ως εναλλακτική μέθοδος εκπαίδευσης και κατάρτισης σε όλες τις ειδικότητες της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, καταρχήν στα **επίπεδα 3, 4 και 5 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων**. Τα προγράμματα μαθητείας μπορούν να ξεκινούν αμέσως μετά το Γυμνάσιο, περιλαμβάνοντας ένα πρώτο έτος προετοιμασίας (γενικές γνώσεις, οριζόντιες δεξιότητες, βασικές επαγγελματικές γνώσεις). Στη συνέχεια θα ακολουθεί περίοδος μαθητείας με **σταδιακή μείωση του θεωρητικού μέρους** και αύξηση του χρόνου απασχόλησης στο χώρο εργασίας.
- **Τα προγράμματα μαθητείας πρέπει να χαρακτηρίζονται από ευέλικτη δομή** (π.χ. κατάλληλη διάρκεια, προσαρμογή σε τυχόν περιορισμούς εποχικής λειτουργίας επιχειρήσεων υποδοχής κλπ.), αντίστοιχη των προσόντων που απαιτούνται για την άσκηση κάθε επαγγέλματος, αποδίδοντας και το ανάλογο επίπεδο προσόντων του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, κατόπιν πιστοποίησης.
- **Σύμβαση Μαθητείας**, το περιεχόμενό της οποίας θα πρέπει να είναι **αποτέλεσμα συνεργασίας με τους κοινωνικούς εταίρους** και να περιλαμβάνει συγκεκριμένες δεσμεύσεις των συμβαλλόμενων ως προς τα ποιοτικά χαρακτηριστικά, τη διαδικασία, τους επιδιωκόμενους μαθησιακούς στόχους και τα καθήκοντα των εμπλεκόμενων.
- **Διασφάλιση οριζόντιας και κάθετης κινητικότητας** αποφοίτων προγραμμάτων μαθητείας προς τα επιμέρους συστήματα της ΕΕΚ και προς την τριτοβάθμια εκπαίδευση, μετά την ολοκλήρωση ενός κύκλου προετοιμασίας.
- **Δικτύωση των εμπλεκόμενων φορέων και μικτή διακυβέρνηση** του συστήματος μαθητείας (Υπουργείο Εργασίας, Υπουργείο Παιδείας, ΟΑΕΔ, κοινωνικοί εταίροι), ώστε, μέσω της θεσμοθετημένης εταιρικής σχέσης, να διαμορφώνεται **συναντίληψη, κοινή δέσμευση και συνευθύνη**.
- Ίδρυση και λειτουργία Ενδιάμεσων Φορέων Διαχείρισης της Μαθητείας κατά το παράδειγμα χωρών με αποτελεσματικά συστήματα μαθητείας, όπως η Γερμανία ή η Νορβηγία. Οι **Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης της Μαθητείας** αναλαμβάνουν την οργάνωση της μαθητείας στις επιχειρήσεις υποδοχής, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο πρόγραμμα σπουδών και το πλαίσιο ποιότητας. Η υποστήριξη που παρέχουν καλύπτει **όλο το φάσμα οργάνωσης και διαχείρισης της μαθητείας**, από το αρχικό στάδιο σύζευξης και τοποθέτησης μέχρι την ολοκλήρωσή της, συμπεριλαμβανομένης της ενδεχόμενης εναλλαγής μαθητευόμενων σε περισσότερες από μία επιχειρήσεις, προκειμένου να καλυφθεί το σύνολο των δεξιοτήτων που προβλέπει το πρόγραμμα σπουδών ή της εξεύρεσης κατάλληλου ενδοεπιχειρησιακού εκπαιδευτή για λογαριασμό επιχειρήσεων υποδοχής που δε διαθέτουν στέλεχος με τα αντίστοιχα προσόντα. Με αυτό τον τρόπο, εκπαιδευτικές μονάδες και επιχειρήσεις απαλλάσσονται από το διαχειριστικό, διοικητικό φόρτο οργάνωσης της διαδικασίας υποδοχής και **υποστηρίζονται οι μικρότερες επιχειρήσεις** να προσφέρουν ποιοτικές θέσεις μαθητείας.
- **Μέτρα ενθάρρυνσης των επιχειρήσεων**, με στόχο την αύξηση προσφοράς θέσεων μαθητείας. Ένα σημαντικό κίνητρο θα μπορούσε να αποτελέσει ο σχεδιασμός ενός **προγράμματος χρηματοδότησης του κόστους της μαθητείας** με ορίζοντα δεκαετίας. Αρχικά θα παρέχεται ισχυρή χρηματοδότηση, η οποία θα μειώνεται σταδιακά, με στόχο το μηδενισμό της, όταν εκπληρωθούν οι αναγκαίες προϋποθέσεις. Η **παροχή κινήτρων μη οικονομικού χαρακτήρα** μπορεί να λειτουργήσει επίσης ενθαρρυντικά. Ενδεικτικά αναφέρονται εδραιωμένες πρακτικές από το διεθνές περιβάλλον, όπως η

προβολή ή/και **απονομή σήματος ποιότητας** σε επιχειρήσεις που προσφέρουν θέσεις μαθητείας, η προνομιακή μεταχείριση σε αναπτυξιακά προγράμματα ή προγράμματα ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης κλπ.

- **Επιμόρφωση ενδοεπιχειρησιακών εκπαιδευτών** ως βασική προϋπόθεση για τη διασφάλιση της ποιότητας της Μαθητείας. Στην Ελλάδα, το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) έχει σχεδιάσει και παρέχει ειδικό επιμορφωτικό πρόγραμμα για τους Εκπαιδευτικούς των ΕΠΑΛ και των Δημόσιων Ι.Ε.Κ. που διδάσκουν θεωρητικά μαθήματα στα τμήματα μαθητείας ή αναλαμβάνουν ρόλο επόπτη στους χώρους εργασίας, ωστόσο δεν υπάρχει αντίστοιχο πρόγραμμα επιμόρφωσης για τους ενδοεπιχειρησιακούς εκπαιδευτές, παρότι ο ρόλος τους είναι εξίσου κρίσιμος.
- **Μακροπρόθεσμος οικονομικός σχεδιασμός**, προκειμένου να διασφαλιστεί η πλήρης ανάπτυξη και εφαρμογή της νέας στρατηγικής.

Ενίσχυση του θεσμού της Πρακτικής Άσκησης

Το πρόβλημα:

Παρά την ευρεία αναγνώριση της σημασίας της πρακτικής άσκησης για την ομαλή ένταξη των αποφοίτων του εκπαιδευτικού συστήματος στην αγορά εργασίας, στην Ελλάδα ο θεσμός της πρακτικής άσκησης **εφαρμόζεται αποσπασματικά**, στερώντας μεγάλο πλήθος σπουδαστών και φοιτητών από τα πολλαπλά οφέλη της.

Με βάση τα σημερινά δεδομένα, η πρακτική άσκηση είναι **υποχρεωτική μόνο για τους σπουδαστές των ΙΕΚ** (6μηνης διάρκειας), όταν δεν υλοποιούν πρόγραμμα μαθητείας (Ν. 4186/2013). Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, μετά την κατάργηση των ΤΕΙ, η πρακτική άσκηση προβλέπεται σε αρκετά προγράμματα σπουδών, τόσο σε προπτυχιακό όσο και σε μεταπτυχιακό επίπεδο, έχει όμως σχεδόν αποκλειστικά **προαιρετικό χαρακτήρα**.

Πέρα από την περιορισμένη εφαρμογή της, η πρακτική άσκηση αντιμετωπίζει σοβαρές θεσμικές αδυναμίες και διαχειριστικά προβλήματα.

Ενδεικτικά αναφέρονται η απουσία οργανωμένης δομής επιφορτισμένης με τη **σύζευξη προσφοράς και ζήτησης** θέσεων πρακτικής άσκησης, η **απουσία πλαισίου ποιότητας** (κριτήρια και προϋποθέσεις για τις επιχειρήσεις υποδοχής, προδιαγραφές υλοποίησης, διαδικασία εποπτείας ασκούμενων), καθώς και **μηχανισμού παρακολούθησης και αξιολόγησης** των αποτελεσμάτων της πρακτικής άσκησης.

Η λύση:

Η ενσωμάτωση της πρακτικής άσκησης σε όλα τα επίπεδα προσόντων της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και η ποιοτική αναβάθμισή της στη βάση συμφωνημένων κανόνων και προδιαγραφών ποιότητας είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για την επωφελή αξιοποίηση του θεσμού.

Δ7. Οι προτάσεις του ΣΕΒ για την πρακτική άσκηση

- **Εισαγωγή πρακτικής άσκησης** σε όλες τις μονάδες παροχής ΕΕΚ επιπέδου 3, 4 και 5 του ΕΠΠ (ΕΠΑΣ, ΕΠΑΛ, ΙΕΚ, Ανώτερες Σχολές, κ.λπ.), όπου δεν υπάρχει μαθητεία, καταρχήν **σε προαιρετική βάση** και με δυνατότητα υποχρεωτικής εφαρμογής, εφόσον το επιτρέπουν οι συνθήκες (επάρκεια προσφερόμενων θέσεων, αποτελεσματικότητα προαιρετικής εφαρμογής). Η διάρκεια και ο χρόνος υλοποίησης της πρακτικής άσκησης θα πρέπει να προσδιορίζεται ανάλογα με τις απαιτήσεις της κάθε ειδικότητας.
- **Υιοθέτηση αξιόπιστου πλαισίου ποιότητας** πρακτικής άσκησης, το οποίο θα πρέπει να προέλθει από διαβούλευση **με την επιχειρηματική κοινότητα** και να περιλαμβάνει ορισμούς των βασικών εννοιών, όρους και προδιαγραφές για την εφαρμογή της, μαθησιακά αποτελέσματα σε σχέση με το αντίστοιχο επαγγελματικό περίγραμμα, προσδιορισμό συμβατικών υποχρεώσεων και δικαιωμάτων των εμπλεκόμενων, απόδοση πιστωτικών μονάδων (όπου αυτό είναι εφικτό), διασφάλιση σταθερής χρηματοδότησης, καθώς και θέματα παρακολούθησης, εποπτείας και αξιολόγησης.
- **Θεσμοθέτηση ειδικού τύπου σύμβασης πρακτικής άσκησης**, η οποία θα διευκολύνει και θα ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να προσφέρουν θέσεις πρακτικής άσκησης.
- **Δημιουργία ενιαίου μηχανισμού παρακολούθησης** της πρακτικής άσκησης και μέτρησης των αποτελεσμάτων της (π.χ. προσφερόμενες και καλυπτόμενες θέσεις, ποιοτικά στοιχεία σύζευξης, προσλήψεις ασκούμενων στις επιχειρήσεις υποδοχής κλπ.), με στόχο την ανατροφοδότηση του συστήματος στην κατεύθυνση ανάληψης βελτιωτικών μέτρων, εφόσον απαιτείται.
- Στενή **διασύνδεση πρακτικής άσκησης με το σύστημα λειτουργίας της μαθητείας**, προκειμένου να αποφεύγονται επικαλύψεις, να απλοποιούνται διαδικασίες και να υπάρχει κοινός τόπος για τις επιχειρήσεις που προσφέρουν θέσεις μαθητείας ή πρακτικής άσκησης.

Πλαίσιο Ποιότητας της ΕΕΚ – Αξιολόγηση της παρεχόμενης εκπαίδευσης για τη συνεχή ανατροφοδότηση του συστήματος, με στόχο την αναβάθμισή του

Το πρόβλημα:

Η ανάπτυξη Εθνικού Πλαισίου για τη Διασφάλιση Ποιότητας στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση εντάσσεται σε μία ευρύτερη ευρωπαϊκή προσπάθεια, στο πλαίσιο της οποίας υιοθετήθηκε το 2009 το ευρωπαϊκό **Πλαίσιο EQAVET**²⁹, με στόχο την παροχή κοινών εργαλείων διαχείρισης της ποιότητας για τη βελτίωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σε κάθε κράτος μέλος. Ως Εθνικό Σημείο Αναφοράς Διασφάλισης της Ποιότητας για την Ελλάδα έχει ορισθεί ο **Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ)**.

Παρά τα βήματα που έχουν γίνει για την προώθηση της ποιότητας στο ελληνικό σύστημα τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, προς το παρόν έχουν εκδοθεί **αποσπασματικά πλαίσια ποιότητας**, μόνο για τα Προγράμματα Σπουδών της ΕΕΚ και τη Μαθητεία, τα οποία δεν συνοδεύονται από οδηγούς εφαρμογής, ούτε από συγκεκριμένο μηχανισμό παρακολούθησης, αξιολόγησης και επικαιροποίησης.

Ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που επιδρούν αρνητικά στην ποιότητα της ΕΕΚ στην Ελλάδα αφορά στη διαδικασία επιλογής των ειδικοτήτων που προσφέρονται στο πλαίσιο της αρχικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και

²⁹ https://www.eoppep.gr/images/DIASFALISH_POIOTHHTAS/Quality_Blocks_Gr.pdf

Κατάρτισης (ΕΕΚ) και τη σύνδεσή τους με τις ανάγκες και απαιτήσεις της αγοράς εργασίας.

Αφενός, η επιλογή των ειδικοτήτων και ο σχεδιασμός των αντίστοιχων προγραμμάτων σπουδών **δεν πραγματοποιείται με ενιαίο έγκυρο και αξιόπιστο τρόπο** βάσει τεκμηριωμένων δεδομένων καταγραφής και ανάλυσης της απασχόλησης και διαπιστωμένων αναγκών της αγοράς εργασίας σε κλαδικό και εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και, κατά κανόνα, δεν υιοθετεί σύγχρονες εκπαιδευτικές μεθόδους και πρακτικές. Αφετέρου, η κατανομή των ειδικοτήτων και η ιεράρχησή τους στα επιμέρους επίπεδα ειδίκευσης και υποσυστήματα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης πραγματοποιείται **χωρίς ουσιαστική μέριμνα για την αποφυγή φαινομένων κατακερματισμού και αλληλεπικαλύψεων**.

Η λύση:

Ολοκληρωμένο Εθνικό Πλαίσιο Ποιότητας για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, το οποίο θα καλύπτει το σύνολο των επιμέρους χαρακτηριστικών της, σε όλα τα επίπεδα (εισροές, εκροές, διαδικασίες).

Δ8. Οι προτάσεις του ΣΕΒ για το Πλαίσιο Ποιότητας της ΕΕΚ

Εισροές - διαδικασίες:

- **Ανάπτυξη επαγγελματικών περιγραμμάτων νέου τύπου**, σύντομων και συμβατών με τα διεθνή πρότυπα. Τα περιγράμματα θα πρέπει να προκύπτουν από τη θεσμική συνεργασία **με κοινωνικούς εταίρους/επιχειρήσεις**, τα ευρήματα του Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας³⁰ και τις εισηγήσεις των Κλαδικών/Τομεακών Συμβουλίων Δεξιοτήτων. Για την εκπόνηση και την πιστοποίησή τους, απαιτείται **νέο αναμορφωμένο θεσμικό πλαίσιο**.
- Διαρκής **αναθεώρηση και επικαιροποίηση** των ειδικοτήτων και εξειδικεύσεων της ΕΕΚ, βάσει των κριτηρίων που θέτει το Εθνικό Πλαίσιο Ποιότητας και των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων της χώρας, σε συνεργασία **με τους άμεσα ενδιαφερόμενους** (κοινωνικούς εταίρους, επιχειρηματικούς συνδέσμους και επαγγελματικές ενώσεις).
- **Διασφάλιση συμπληρωματικότητας** των ειδικοτήτων και εξειδικεύσεων που προσφέρουν τα επιμέρους συστήματα της ΕΕΚ.
- **Εκπόνηση νέων και αναθεώρηση υφιστάμενων προγραμμάτων σπουδών**, με αξιοποίηση του Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών και των Κλαδικών/Τομεακών Συμβουλίων Δεξιοτήτων, τα οποία θα πρέπει να αποτελούν κομβικά όργανα για τον προσδιορισμό των δεξιοτήτων που ζητά η αγορά εργασίας.
- **Σπονδυλωτή διάρθρωση** Προγραμμάτων Σπουδών της ΕΕΚ (αντιστοίχιση με πιστωτικές μονάδες ECVET) και διαμόρφωση νέου διδακτικού υλικού.
- Ενσωμάτωση θεματικών ενοτήτων και εκπαιδευτικών μεθόδων που προωθούν την ανάπτυξη των γνώσεων και δεξιοτήτων **STEM, ψηφιακών και οριζόντιων (γνωσιακών) δεξιοτήτων**.
- **Αναβάθμιση υποδομών** και εργαστηριακού εξοπλισμού των εκπαιδευτικών μονάδων.
- Αξιολόγηση και **συστηματική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών** της ΕΕΚ, για τη διασφάλιση της επαγγελματικής τους επάρκειας.

³⁰ Ο μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας λειτουργεί υπό την επιστημονική ευθύνη του Εθνικού Ινστιτούτου Εργασίας και Ανθρώπινου δυναμικού (ΕΙΕΑΔ).

Εκκροές:

- **Θέσπιση εθνικού συστήματος επικύρωσης** γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων που αποκτήθηκαν μέσω μη τυπικής/άτυπης μάθησης.
- **Ολοκλήρωση πλαισίου πιστοποίησης προσόντων** για όλους τους αποφοίτους των προγραμμάτων ΕΕΚ, με εφαρμογή ισότιμων διαδικασιών επικύρωσης ανά επίπεδο προσόντων.
- **Λειτουργία μόνιμου μηχανισμού παρακολούθησης** επαγγελματικής εξέλιξης αποφοίτων της ΕΕΚ (σε συνδυασμό με την αξιοποίηση του Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών Αγοράς Εργασίας και του Πληροφοριακού Συστήματος ΕΡΓΑΝΗ).
- **Διεξαγωγή συστηματικών ερευνών μέτρησης ικανοποίησης** των επιχειρήσεων, για την ανατροφοδότηση και διαρκή βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης.
- **Υπηρεσίες διασύνδεσης** σε όλες τις εκπαιδευτικές μονάδες ΕΕΚ για την υποστήριξη της ένταξης στην αγορά εργασίας φοιτούντων και αποφοίτων.

Ειδικά προγράμματα σπουδών κλαδικού/τομεακού χαρακτήρα για τη βελτίωση της σύνδεσης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας

Το πρόβλημα:

Παρά την εν γένει κλαδική/τομεακή διάσταση της παρεχόμενης αρχικής ΕΕΚ, το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο **καθορίζει με ιδιαίτερα περιοριστικό τρόπο** τόσο τις **ειδικότητες** και τις **εξειδικεύσεις** όσο και το περιεχόμενο και τη **χρονική διάρκεια** των σπουδών. Μια προσπάθεια που ξεκίνησε με τη συνεργασία του Ελληνογερμανικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου με **ειδικά, καινοτόμα, προγράμματα μαθητείας** στους τομείς του τουρισμού, των τεχνικών επαγγελμάτων και της ζυθοποιίας προσέκρουσε σε **πολλαπλά εμπόδια**, με αποτέλεσμα να μην μπορέσουν εν τέλει να αξιοποιηθούν επαρκώς από το εκπαιδευτικό σύστημα.

Η λύση:

Η θεσμική αναγνώριση της δυνατότητας ανάπτυξης ειδικών προγραμμάτων σπουδών της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, με θεματικές εξειδικεύσεις (κλαδικού/τομεακού χαρακτήρα), και με τη συνεισφορά κλαδικών φορέων, μπορεί να συμβάλλει καθοριστικά στην ενίσχυση της απασχολησιμότητας των αποφοίτων, μέσω της σύζευξης των γνώσεων και δεξιοτήτων τους με τις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Τα Κλαδικά Συμβούλια Δεξιοτήτων που προτείνει ο ΣΕΒ μπορούν να διαπιστώνουν **αναδυόμενες ανάγκες σε επαγγέλματα και δεξιότητες** και να διατυπώνουν αντίστοιχες προτάσεις πολιτικής, για το σύνολο του εκπαιδευτικού συστήματος, με ιδιαίτερη έμφαση στην αρχική και στη συνεχιζόμενη επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Παράλληλα, χάρη στην εγγύτητά τους με την επιχειρηματική κοινότητα, μπορούν να διευκολύνουν την **πληροφόρηση των επιχειρήσεων** σχετικά με τα προσφερόμενα προγράμματα σπουδών και τα συνδεδεμένα με αυτά επαγγελματικά προσόντα.

Δ9. Οι προτάσεις του ΣΕΒ για προγράμματα σπουδών κλαδικού/τομεακού χαρακτήρα

- Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της ΕΕΚ, ώστε να παρέχεται η **δυνατότητα ανάπτυξης ειδικών προγραμμάτων** Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης τομεακού χαρακτήρα, **με τη συμβολή κλαδικών και άλλων συλλογικών φορέων** εκπροσώπησης επιχειρήσεων, ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες και τις δυνατότητες των επιχειρήσεων.

- Αναγνώριση κομβικού ρόλου στα **Κλαδικά/Τομεακά Συμβούλια Δεξιοτήτων**, στο πλαίσιο εκπόνησης των ειδικών προγραμμάτων κλαδικού/τομεακού χαρακτήρα της ΕΕΚ.
- Σαφής **προσδιορισμός αντιστοιχίας με το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων** για καθένα από τα ειδικά προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, ώστε να διασφαλίζεται η αναγνώριση των προσόντων και επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων.

Η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, από την οποία εξαρτάται η ευημερία όλων μας, καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από την εκπαιδευτική πολιτική που υιοθετείται. Το μεγάλο στοίχημα για τη χώρα μας είναι, όχι απλά να αναγνωρίσουμε την πρόκληση, αλλά να αναλάβουμε συγκεκριμένες πρωτοβουλίες για τον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση του εθνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Σε αυτό το πλαίσιο, η βελτίωση της ποιότητας της Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης συνιστά βασική προϋπόθεση.

Το παρόν συντάχθηκε από τον Τομέα Απασχόλησης και Αγοράς Εργασίας του ΣΕΒ, αξιοποιώντας, μεταξύ άλλων, σχετικές εμπειρογνομosύνες, οι οποίες εκπονήθηκαν στο πλαίσιο του Υποέργου 3 «Ενίσχυση των πολιτικών απασχόλησης και των ροών νεοεισερχόμενων στην ελληνική βιομηχανία» της Πράξης «Θεσμική & επιχειρησιακή ενδυνάμωση του κοινωνικού εταίρου ΣΕΒ», που υλοποιήθηκε μέσω του Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση».

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οικονομικά Στοιχεία Μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ
€311 δις.
63% συνόλου*

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
€55 δις.
45% συνόλου*

ΠΩΛΗΣΕΙΣ
€72 δις.
42% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ
€4,2 δις.**
38% συνόλου**

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
216.000
10% συνόλου ασφαλισμένων στον ΕΦΚΑ

ΜΙΣΘΟΙ
€5,2 δις.
18% συνόλου***

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ
€2,2 δις.
23% συνόλου***

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ
€1,3 δις.
29% συνόλου****

* 19.910 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2018 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP. | ** Σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων. *** % επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερωρίες)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στον ΕΦΚΑ. | **** % επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων. | Πηγή: ICAP, Hellstat, Υπουργείο Οικονομικών, ΕΦΚΑ, ΕΛΣΤΑΤ.

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει.

Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
Τ: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
Τ: +32 (0) 2 662 26 85
E: kdiamantouros@sev.org.gr

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

